

Atomhandlingsplanen

Toktet til Karahavet finansieres gjennom regjeringens atomhandlingsplan, som finansieres og administreres fra Utenriksdepartementet. Regjeringens handlingsplan for atomvirksomhet og miljø i nordområdene (Atomhandlingsplanen) er norske myndigheters viktigste styringsredskap i atomsikkerhetssamarbeidet med Russland. Det overordnede målet med handlingsplanen er å bidra til å beskytte helse, miljø og næringsvirksomhet mot radioaktiv forurensing fra atomvirksomhet i Nordvest-Russland.

Langvarig samarbeid

Norges langvarige samarbeid med Russland innenfor atomsikkerhet, er en viktig del av det bilaterale forholdet til Russland. Allerede i 1992 ble det etablert en ekspertgruppe under den norsk-russiske miljøvernkommisjon for å kartlegge radioaktiv forurensning i de nordlige havområder. Regjeringens handlingsplan for atomvirksomhet og miljø i nordområdene ble iverksatt fra april 1995.

Det har vært et viktig prinsipp at hovedansvaret for å håndtere utfordringene må ligge på russisk side, og større russisk engasjement og egeninnsats har etter hvert preget utviklingen av samarbeidet.

Den omfattende atomvirksomheten under den kalde krigen, både sivilt og militært, er årsak til at betydelige mengder radioaktivt avfall og kjernefysisk materiale er uforsvarlig lagret i Nordvest-Russland. Dette representerer også en risiko for Norge med hensyn til helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser i nord. Dårlig sikret spaltbart materiale er dessuten en trussel ut fra et sikkerhets- og ikkespredningsperspektiv. Problemene knytter seg både til installasjoner i drift og til installasjoner som nå er nedlagt.

Norsk innsats

Den norske innsatsen har vært konsentrert om to hovedmålsettinger:

- bidra til å redusere risikoen for alvorlige ulykker og radioaktiv forurensning
- bidra til å hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveier.

Norge har bl.a. bidratt til opphugging av utrangerte atomubåter, håndtering av brukt reaktorbrensel fra ubåter og atomisbrytere samt håndtering av annet fast og flytende radioaktivt avfall. I løpet av de årene samarbeidet har pågått har Norge også fått økt kunnskap om miljø- og sikkerhetsutfordringene ved russiske atominstallasjoner. Samarbeidet mellom norske og russiske tilsyns- og forvaltningsmyndigheter er bygget ut og åpenheten om problemene har blitt større.

De siste årene er det bevilget 86 – 100 millioner kroner årlig. Norsk innsats har prioritert fire hovedområder:

- opphugging av utrangerte atomdrevne ubåter fra Nordflåten (avsluttet i 2009),

- fjerning av radioaktive kilder i fyrlykter og sjømerker langs den nordvest-russiske kysten og ved Østersjøen (avsluttet i 2011), og erstatning av disse med solcelleteknologi,
- infrastrukturtiltak som forbereder sikring og fjerning av de store mengdene brukt kjernebrensel ved den nedlagte servicebasen i Andrejevbukta, ca. seks mil fra grensen mot Norge,
- samarbeid mellom norske og russiske tilsyns- og forvaltningsmyndigheter.

For norske myndigheter er det viktig at alt arbeid som blir finansiert med norske midler er forankret i risiko- og miljøkonsekvensvurderinger, der både eventuelle konsekvenser av arbeidet som skal gjennomføres og konsekvenser ved eventuelle uhell er godt utredet på forhånd. Det er en forutsetning at slike vurderinger foreligger før norsk finansiering blir gitt og arbeidet blir påbegynt.

Internasjonal innsats

Et sterkere internasjonalt engasjement for å løse atomproblemene i Nordvest-Russland har vært et viktig mål for Norge fra begynnelsen av. Det er avgjørende at det er etablert et bredt internasjonalt engasjement for å bidra til å løse de mange og kostnadskrevene oppgavene. Mange land er nå med i arbeidet og gode koordinerings- og samarbeidsordninger er etablert. Russisk egeninnsats har økt de siste årene og er nå omfattende. Dette gjelder spesielt i forhold til ubåtopphugging, oppgradering av sikkerheten ved kjernekraftverk og fjerning av radioaktive kilder fra fyrlykter. I tillegg er en rekke norske og internasjonale frivillige miljøorganisasjoner engasjert og yter en verdifull innsats.

Utenriksdepartementet er ansvarlig departement for Handlingsplanen. Statens strålevern er fagmyndighet på området strålevern og atomsikkerhet. Strålevernet er fagdirektorat for UD når det gjelder gjennomføringen av atomhandlingsplanen.